

Rerum Naturalium Fragmenta No. 38

<i>Szemere László:</i> Régi madártani adatok a Nagykunságról	3
<i>Szemere László:</i> A kócsag nyomatékosabb védelme	7
<i>Szemere László:</i> A hasznos madaraknak szánt fészekodvak megvédése a verebek ellen	9
<i>Szemere László:</i> Az új cementodúkkal végzett költési próbák első eredményei	13

Budapest
1923

.

Rerum Naturalium Fragmenta

Szemere László szerkesztése:

Budapest II., Pasaréti-út 79

Régi madártani adatok a Nagykunságról.

Szemere László

Dr. Györffy István „Nagykunsági Krónika” című könyvéből idézzük az alábbi, Magyarország régebbi madárvilágára vonatkozó érdekes adatokat. Messze földön híre volt a Sárrét madárvilágának. (l. *Aquila* XXVII. 1920. p. 60—69.)

Magyarszállást (a mai Magyarkát) hajdanában darvászok és pákászok lakták. Az 1554. évi egri összeírás szerint Magyar-szálláson húsz szelíd daru volt. Szolnok megszállása alkalmával a törökök hat darvat ragadtak el. Püspökladány és Madaras címeréül a darut választotta. A darvakat megszelídítve a háznál nevelték, még pedig a rétben elfogott darufiókákból.

De kellett is a darutoll, nem úgy mint máma! A rétes emberek nem győztek eleget gyűjteni. Tudjuk, — hiszen még sokan láttuk, — hogy valamire való legény darutoll nélkül a lábát sem tette ki a kapun. Ha az ember a vásárban járt, ott látta őgyelegni a darváaszt, kalapja körül 20—30 darutoll lengedezett, kezében egy kis lapickát szorongatott, mely szintén tele volt tűzdelve különbnél-különb darutollal.

A gyengébb szárú, ringósabb, fehéres, göndör, baloldalás volt a darutollak netovábbja, de gazdája akadt a többinek is. Hetyke legények két darutollat is viseltek összetéve, még pedig egy jobb és egy baloldalit.

Nagyapáink szelíd hattyúkat is tartottak — bizonyára *Cygnus musicus*ok voltak. Bajom címerében most is ott van a hattyú. A

karcagi rétek egyikét ma is „Hattyús”-nak hívják. Valaha itt volt, ebben a rétben a hattyúk tanyája. Ették-e a húsát őseink, vagy nem, erre nem tudok feleletet adni, de azt tudom, hogy a gyönyörű fehér pihéjéből készült párna a leányálmok netovábbja vala.

1763-ban „Csepcsényi János uram a türkevi tanácsnál panaszképen említette, hogy Nagy János uram István nevű fia a Bodó István kertjénél levő gödörben találtatott hattyúit egyik gödörből a másikba kergette, lóháton lévén”.

Ezeket is a rétes emberek szedték össze tavasszal, míg kicsinyek voltak, s a gazdasszonyok úgy nevelték, mint a ludakat. Rétjeinknek a hattyúk után legnagyobb vízi madara a gödény, vagy ahogy őseink nevezték: batonya vagy botona volt – hogy ez *Pelecanus onocrotalus* volt-e vagy *crispus*, azt ma már nehéz eldönteni. Azért hívták egyik legnagyobb rétünket Batonyás-nak, mert hajdanában ez volt a batonyák, vagy gödények kedvelt tartózkodási helye. A gödényt szép fehér tolláért vadászták, nagy csőréből meg a szilaj pásztorok csináltak kásakavaró kanalat. Kisebb kanálnak a kanalas gém csőre is megtette.

Rétes embereink már jókor tavasszal bújták a réteket. Hajószámra hordták haza a tojást. A néphit azt tartja, hogy a Zádor-híd építésénél a meszet madártojással oltották, hogy annál erősebben kössön. Az igaz, hogy meg is kötötte! A Zádornak még a medrét is behordta már az eke, de a híd még mindig áll!

A rétes emberek az apró vadkacsákat, libákat is rakásra gyűjtötték és eladogatták a gazdasszonyoknak. Ezek a kis vadak

szépen felnevelkedtek, meg is szelídültek. De őszre kelvén, ha nem vigyáztak rajok, s el nem vágták a szárnyaikat, úgy elrepültek melegebb hazába, hogy hírüket sem hallotta többé a gazdasszony.

A rétes emberek halászó, vadászó honfoglaló őseink utódai voltak, akik a Sárréten, tehát annak a Kunságba átnyúló részében is mint halász, csikász, rákász, pákász, vadász, darvász, solymász, békász, méhész és piócaszedő „élelmeskedtek”.

Azt is tudjuk, hogy régi nemes ember, nemzeti és vitézlő uraink süvegéről a kócsagtollnak nem volt szabad hiányoznia. A kócsagtollnak még talán nagyobb hatása volt a város ügyeire, mint a tekenős békáknak. (A tekenős békákat szekérszámra vitték Bécsbe megvesztegetések okából.)

Különben nem lett volna szabad a kócsagtollat eladni a városon kívül senkinek. LABONCZ JÁNOST 1790-ben megintik, mert „kócsagtollat bátorzkodott vakmerően az parancsolat ellen más külföldinek kiadni, noha a város számára is megvétetne.”

A pákászok és egyéb rétséges munkával foglalkozó emberek rendszeren hat hétig laktak egy helyben. Ez alatt annyira kiélték azt a helyet, hogy odább kellett húzódní.

A pákászok ősszel még a gözü fészket is megásták és szegény féreg egész nyári gözülményét elszedték. A régi pákászok lőfegyvert nem használtak, mégis tőreikkel, hurkaikkal, csapdáikkal, sólymaikkal, ravaszabbnál ravaszabb csel-fogásaikkal több vadat ejtettek, mint a puskasók.

A darvászokon kívül a solymászok is foglalkoztak madarászattal. A solymászat itt hajdanában nagyon elterjedt vadászási mód volt. A Sárréten a rétes emberek még száz esztendővel ezelőtt is vadásztak sólyommal.

Kár, hogy térszíuke miatt Győrffynek a pákászokra, szilaj pásztorokra (másként rideg pásztoroknak) és egyéb rétes emberekre vonatkozó gyönyörű leírásait részletesen nem közölhetjük, úgyszintén a rét állat- és növényvilágának ismer-tetését sem.

Az idézett könyvecske ugyanis olyan adatokat is bőven tartalmaz.

(*Aquila*, vol.29, 1922, p.163-165)

A kócsag nyomatékosabb védelme.

Közli:

Szemere László.

Jelen közlemény nem az olvasó hangulatát felébresztő, nem kérelmező hanghordozással fordul az olvasóhoz, hanem a mindennél nyomatékosabb „nervus”-hoz, az erszényhez szól ezúttal. Minden természetbarát örülni fog a Magyar Kir. Madártani Intézet (II., Debrői-út 15.) azon elhatározásának, hogy az Intézet annak, aki kócsag meglövését, tojása vagy fiókái szedését – ha az engedély nélkül történt – elsőnek jelenti fel az illetékes I-ső fokú rendőrhatalóságnál, fizet 500—1000 koronáig terjedhető összeget.

A nemes lelkű holland természetbarátok adománya révén teheti ezt meg az Intézet, melynek nevében ezúton is felhívom azon vidék természetbarátainak a figyelmét, ahol kócsag még költ vagy egyébként előfordul.

Egy helyen X. úr meglővén egy kócsagot (azaz egy lövésre kettőt!), azzal védekezett, hogy kanalas gémnek nézte! Hogy ily védekezés több okból nem fogadható el, azt bizonyítani is felesleges, e helyett az érvényben lévő madárvédelmi törvényre utalok, amely a kanalas gém lelövését is tilalmazza, miután azt négy más pusztulófélben levő madárral együtt védelmébe veszi! (16.946—1912. XI. 3. sz. F. Min. Rend.)

E fajok különben a következők:

1. Nemes kócsag – *Ardea alba* L
2. Fattyú kócsag – *Ardea garzetta* L.
3. Üstökös gém vagy hajás gém – *Ardea ralloides* Scop.

4. Batla vagy fekete íbisz – *Plegadis falcinellus* L.

5. Kanalas gém – *Platalea leucorodia* L.

A kócsagtetem tehát nem trófea többé, hanem – bűnjel!

(*A Természet*, vol.18, 1922, no.3, p.21)

A hasznos madaraknak szánt fészekodvak megvédése a verebek ellen.

Szemere László.

Többfelől halljuk azt a panaszt, hogy egyes kertekben, parkokban azért nem tesznek ki mesterséges fészekodvakat a hasznos madarak számára, mert a verebek ellen nem tudják megvét-delmezni.

Pedig az ilyen fészekodvakat könnyű megvédeni a verebek betelepődése ellen. A védekezés módját Vitányi László eszelte ki, és pedig úgy, hogy az odvak nyílását annyira szűkítette, hogy a veréb, sőt még a kisebb mezei veréb [*Passer montanus*] sem mehet bele. E szerint a készítendő odvak nyílását célszerű 3 cm-nél kisebbre venni.

Vitányi kísérleteit az 1920. évi *Aquilában* közölte s cikkében arra a következtetésre jut, hogy legharcrakészebbek a 34—20.5 milliméter, tojás alakú nyílású odvak, mert ezekbe az apróbb termetű és amúgy is a leghasznosabb cinegék meg bejuthatnak.

Az elhagyott, vagy verebek által ostromolt molnár (vagy városi) fecskefészkek bejáró nyílása elé is célszerű egy ilyen nyílással ellátott deszkadarabot szegezni (két deszkácskát derékszögbe szögezve, majd egyiket a gerendához), mert így a fecskék háborítatlanul költhetnek benne, az apróbb termetű cinegék pedig téli hálótanyául használhatják.

A széncinegék részére pontosan 28 milliméter átmérőjű, kör alakú nyílással ellátott odút kell kitennünk. Ezen a nyíláson a tojó széncinege könnyen, a hím éppen hogy átfér, de a veréb hímje már nem, s bár a verébtójó is befér rajta, mégse igen tudnak költeni benne, mert szalmát nem tudnak hordani bele, ugyanis a szalma a szűk nyílás miatt lesodródik.

Miután így a széncinegét is biztosítottuk, a nyaktekercs, csuszka, harkály és más hasznos, a széncinegénél is nagyobb termetű madarainkról is gondoskodjunk 4—5—6 cm. átmérőjű, kör alakú nyílással ellátott fészekodvak kiakasztásával.

Az ilyen odvak sorsa különféle lesz, a szerint, hogy a verebeken kívül meg milyen madár pályázik rájuk. A nyaktekercs például annyira harcias, hogy távol tudja tartani a verebeket. Az előbb leírt szűk nyílású odvakat egyébként nemcsak a verebek, de a nyaktekercs ellen is célszerű alkalmazni, mert azokba be nem bújhat s így a cinege fiókáit, se tudja kidobálni, a mit olykor megszokott tenni. Mivel hasznos madár, inkább így védekezzünk összeférhetetlensége ellen, mintsem hogy elpusztítsuk, a mi egyébként tilos is.

Az egyéb hasznos madaraknak a verébbel folytatott küzdelmének kimenetele nem mindig lesz olyan, a minőnek mi, a hadakozók testnagyságából következtetve, gondolnók.

Például egyszer egy nagy tarkaharkály lakásvillongását figyeltem meg. Ez abból állott, hogy a verébpár a harkály által elkészített természetes odúba folyton hordta be a szalmát és a talut, a harkálypár pedig folyton tisztogatta jogos otthonát, de mivel a harkályok nehezen keresik táplálékukat, csak az egyiknek volt rá állandóan ideje, hogy a verebek limlomját az odúból

kidobálja. Ahhoz a verebek gyengék voltak, hogy a harkályt ezen munkájában zavarják, de ahhoz volt merszük, hogy a kidobált anyagokat újra visszahordják.

Miután ez a hercehurca már két hétig tartott, s féltem, hogy a harkály nagyon megkésik a költéssel, nem vártam végét a dolognak, hanem a verebeket lelőve, a lakást harkályok kezére játszottam.

Lesz tehát egynéhány odú, a melynél nem marad más hátra, mint a verebeket elpusztítani. Főként a tojó verebet igyekezzünk ilyenkor lelőni vagy este lepkefogó hálóval kifogni, mert hím jóval több van a verébtársadalomban, s az özvegy verébnőcske rendesen már egy félórán belül kap új férjet.

Ha hadi odút – azaz deszkából összerótt, nem egy fatönkbe fúrtat – alkalmazunk, fenekükre tegyünk bőven fűrészport, hogy azon a madarak tojásai, a melyek az odvakba fészket nem raknak, szét ne guruljanak. Ez igen fontos, e nélkül pl. a nyaktekercs a neki máskülönben alkalmas odúra nem is tart igényt.

A madarak a nekik szűk odúnyílást mindenképpen tágítani igyekeznek, miért is a nyílás szűkítésére ép és körülbelül 1.5 cm. vastag deszkát kell használnunk, ha t.i. valamely korábban gyártott, nagy nyílású odú nyílását akarjuk megszűkíteni. A széncinege és a nyaktekercs harkály módon kopácsolja a deszkát, a veréb ellenben harapdálja, míg csak be nem látja, hogy vállalkozása meddő.

A harkályok is gyakran zavarják a költő cinegét azzal, hogy az odvak nyílását ki akarják tágítani, vagy a tönk oldalán vágnak új lyukat. Ezek ellen a deszka semmit sem használ, sőt

még a vékonyabb bádóg sem, az eternitpala vagy egy milliméternél vastagabb vaslemez azonban már kifog rajtok.

Megemlítem, hogy egy olyan madarunk is van, a melyik a neki túl nagy odúnyílást, testnagyságához mérten sárral szűkebbre tapasztja. Ez a csuszka (*Sitta europea*).

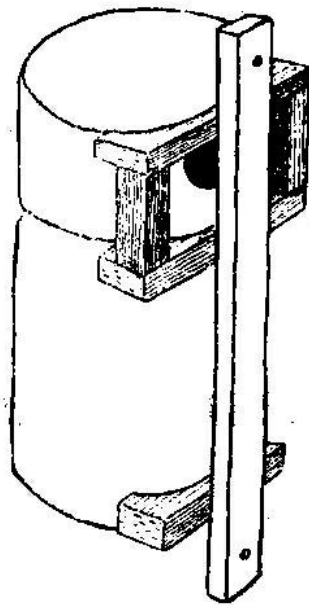
Ha a fentebb említett módon átalakítjuk fészekodvainkat, akkor jóval több örömünk és hasznunk lesz bennük, mert éppen a legapróbb és leghasznosabb cinegéket védjük meg.

(Természettud. Közlöny, vol.54, 1922, p.383-384)

Az új cementodúkkal végzett költési próbák első eredményei.

Írta: Szemere László.

A tavalyi Aquila 156. oldalán ismertetett papírbélesű cementodvakat az 1923. év nyarán próbáltuk ki. Leginkább a nyári hőség miatt voltak előzetes aggályaink. Ezeket az aggályokat azonban a szándékosan igen kedvezőtlen helyre (déli napsütéses csupasz fái!) kitett odvak költési eredményei eloszlatták, mert minden ilyen odúból szerencsésen kirepítettek a széncinegék és a parlagi verebek. Utóbbiakat a lakásom mellett kihelyezett odúban a kísérlet miatt megtűrtem, annál is inkább, mert a szomszédos odúban békén költött egy pár széncinege is.

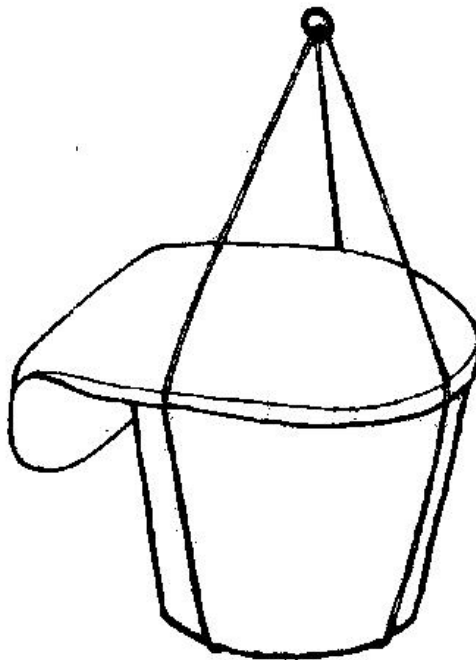
1.ábra

Ami az odvakon változtatandó volt, az mind olyan természetű, hogy úgy az eredeti Berlepsch, valamint az Intézet hadi odúin

is elkelt. Alkalmaztunk tehát bizonyos újításokat, védekezési eljárásokat a macska, a veréb és az eső ellen.

Bármiféle, alacsonyra kitett, szabványosan szerelt odúból a házi macska ki tudja fogni a madarat. A macska ellen először a 1. ábrán bemutatott u. n. hátsó bejáratú odúval akartunk segíteni, és lehetséges, hogy ebből nehezebben is fogná ki a macska a madarat. Az is valószínű, hogy a veréb is nehezen tudná beléhordani a fészkeléséhez szükséges anyagokat. A széncinege viszont eredményesen kötött az ilyenféle odúban.

A legradikálisabb azonban az odvak felfüggesztése. A kellő hosszúságú fonalra vagy drótra felfüggesztett, minden tereptárgytól távol (legalább 1 méternyire) lógó odú a macska ellen kellő védelmet nyújt.

2. ábra

A felfüggesztett odú súlyát azáltal könnyítjük, hogy sapkáját elhagyjuk, és deszkalappal, bádoggal vagy cseréppel fedjük be.

A fedélnek röplyuk felőli szélére függélyesen egy másik deszkácskát szegezünk, vagy ha bádog a fedél, a hosszabbra hagyott bádogot ott behajlítjuk. Ezen, esőt elhárító ereszt tehát 3–5 centiméternyire van az odú falától (röplyuktól), és ha elég széles is, a röplyukat előlnézetből el is fedi.

A felfüggesztés módja kitűnik a 2. ábrából. Az összefutó 3 vagy 4 dróton a födélnézet fel lehet csúsztatni, s így az odút kényelmesen revideálhatjuk.

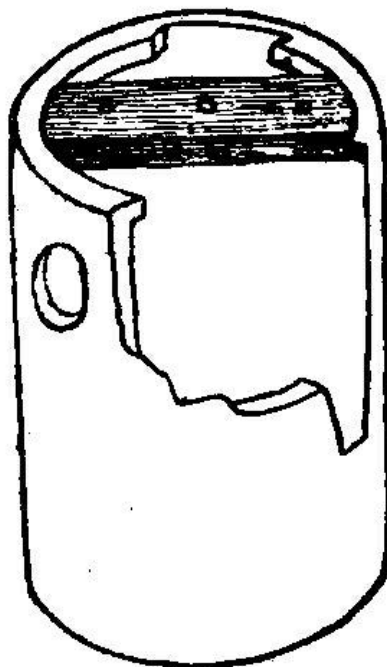
Az ilyen odú a rendes cementodú alsó részének az öntőformájával készül, tehát 15-16 cm. magas, 10 cm. a belvilága. Súlya a fedél egyszerűsítése miatt csak 1 kg.

A röplyukat egészen az odú felső peremébe faragjuk, úgy hogy azt a fedél közvetlenül fedi. Eső ellen még nyomatékosabban úgy védhetjük az odút, hogy a fedél deszkácskát köröskörül keskeny lécsperemmel látjuk el a széles előrészen kívül. E helyett, ha a fedél bádog, azt köröskörül lehajlítjuk. (2. ábra.)

Hasonlóan szerelhetjük függő odúvá a nagyobb virágcserepeket. Falra akaszthatóan már korábban is ajánlottuk a virágcserepet, mint fészekodúpótló alkalmatosságot. Hanem így, felfüggesztve szerelve, a virágcserepek szabványos, lefelé szűkülő alakja hasznosan érvényesül itt, mert a szűkült aljban jól elfér a fészek, mely felett a cinegecsalád tágas térségben van. A virágcserep lyukja a netán beszivárgó vizet levezeti, ezenkívül pedig a függesztő drótok is odafutnak be egy fadarabkára.

Röplyukat úgy készítünk, hogy a cserep peremét egypár négyszögcentiméter darabkán kitördeljük. Fémfűrésszel jól

lehet vágni a cserepet, sőt a már száraz cementet is. Végül azt is megoldottuk, hogy ennyi sok drót nélkül is felszerelhetjük a függő odvakat. Ez is a rendes cementodú alsó részének az öntőmintájával készül, 16–20 cm. magassággal. Csakhogy belül fenn az odú peremén két helyen megszakított párkányt formálunk öntéskor. Egy kb. 0.5 cm. széles szíjat teszünk az odú felső peremétől 1-5 cm-rel lejjebb az odúba akkor, midőn öntéskor a belső formát kihúzzuk az öntvényből. A szíj éppen olyan hosszú, hogy köröskörül megfekszik az odú falát belülről.

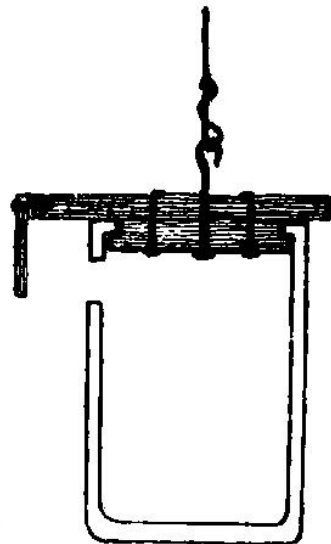

3. ábra.

Egy hosszabb, ruganyos bádogszalagot fektetünk ezután a szíjra úgy, hogy az színeljen az odú cementfalával. A papírbélést azon darabkáról, ahol a szíj felett kiér, leszedjük (avagy a hengerre már eredetileg annyival kurtábban csavarjuk fel a papirost). Az így támadt rést kitöltjük betonnal. Az ilyen odú átmetszete látható a 13. ábrán, felszerelési módja pedig kivehető a 14. ábrából. Lehet a perembe kapaszkodó lécecskét

(4. ábra) fedéldeszkácska mellőzésével egyenesen valamely famennyezetre (gerendára stb.) is csavarni, ha a helyzet úgy hozza magával (3. ábra).

Úgy a tavaly ismertetett cementodútípus, mint a most ismertetett újítások csak azon madarak részére alkalmasak, amelyek fészket raknak az odúba. Ha nyaktekercset, harkályt akarunk megtelepíteni bennük, akkor az odú aljára pár marék durva szénsalakot, korhadt fatörmeléket vagy durva fűrészport tegyünk.

4. ábra.

Azon falra, ahol két kísérleti cementodú volt, kiakasztottam egy hadi deszkaodút is, míg egy közeli tamariszkuszfán egy cementodú kapott helyet. A falon levő két cementodú a korábbi típusú, sapkás odú volt, szabadon lévő, nagy röplyukkal. Az egyikbe 1923. áprilisban szécinegepár, a másikba kissé később parlagi veréb pár telepedett — V . 17.-én 5 tojás volt benne — míg a deszkaodú lakatlan maradt.

Láttam, hogy egy nyaktekercs néhányszor belebújt, sőt parlagi verebek már fészket is kezdtek rakni belé, de mégis csak lakatlan maradt, V. 17.-én a cinegék szerencsésen kirepítettek.

Ezen odút azonnal kitisztítottam és helyére visszatettem. Azonban nem ebben költöttek másodszor, hanem az eddig el nem foglalt, hátsó bejáratúra szerelt, tamariszkuszfán levő odúban, ahol május 27.-én már 8 tojáson ült az öreg cinege.

Közben röpített a parlagi veréb is. Vagy az a pár, vagy egy másik pár költött aztán azon odúban, melyből elébb szencinegék repítettek. Július 26-án a fiak szerencsésen ki is repültek. Ugyancsak szerencsésen kirepült a második cinege fészekalj is.

A második költésű parlagi veréb fészekaljból egy apróság elpusztult.

Dögölve találtuk a többiek között, amidőn alumínium gyűrűvel megjelöltük őket.

Az elpusztulás okát nem tudjuk, azonban éhségtől halhatott meg, mert az odú egy látogatott terasz falán volt, s azalatt, míg a teraszon valaki tartózkodott, az öregek nem mertek az odúba bemenni, s így azalatt nem is etettek. Ezért kissé később is repítettek, szemben a bizalmasabb természetű cinegékkel.

Hőmérsékleti adatok.

Amint már több helyen jeleztem, a kísérleti cementodvakat árnyéktalan, napsütötte déli falra szegeztem fel.

Az ablak felett kitett két új mintájú cementodúban — és egy közeli tamariszkuszfán egy harmadikban — költöttek a madarak. Alkalmas műszerek híján nem ezen odvak hőmérsékletét mértem, hanem az ugyanazon falon, de csak embermagasságban kitett másik három odú hőmérsékletét.

Ezen odvak egyike cementodú, a másik Berlepsch-féle fatönkodú, míg a harmadik hadi deszkaodú volt.

A mérés a nyári meleg maximumát kutatta, mivel a túlságos melegtől féltettem leginkább az odvak lakóit, illetve úgy gondoltam, hogy a cementodvak e tekintetben jóval hátrányosabbak a faodvaknál. Ezért tettem a kísérleti odvakat a lehető legrosszabb helyre. Meg kell azonban jegyezni, hogy azon odvak, amelyekben a madarak itt költöttek, amiatt, hogy 2 méterrel magasabban voltak az említett falon, mint a kényelmes hőmérés miatt alacsonyabbra szögezett odvak — valamivel kedvezőbb helyzetben voltak a hőséggel szemben. A magasabb helyen u. i. valamivel több légáramlat érhetett időnként az odvakat.

A legnagyobb hőmérséklet, amit cementodúban mértem, 1923. V. 5.-én d. i. i. 3 órakor 44°C volt. Hadi deszkaodúban 42°C , Berlepsch-féle fatönkodúban 40°C . Az időnként végzett mérések nem voltak mindig olyan aranyak, mint a lenti eredmény. 1923. V. 8.-án d. u. 2 órakor volt a cementodúban $40-5^{\circ}\text{C}$. Hadi deszkaodúban 40°C . Berlepsch-féle fatönkodúban 34°C . Máskor meg, pl. VI. 1.-én déli 12 órakor az odvak mind egyforma $40-41^{\circ}\text{C}$ közötti hőmérsékletűek voltak.

Az időnkénti hőmérsékletet sok mellékkörülmény befolyásolhatja. Pl. hogy mióta éri a napfény az odút. Ázott volt-e röviddel azelőtt az odú? Még jelentősebb a cementodú hő-kisugárzása. V. 3.-án d.u. 5 órakor például $30\text{ }^{\circ}\text{C}$ volt a cementodú hőmérséklete, mikor már a környező levegő se volt $30\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Tehát a cementodú lassan hűl ki. Nyári zápor híján nem figyelhettem azt meg, hogy a záport követő esetleges erős napsütés után milyen fokú a hőkisugárzás.

Az összes mérési adatok felsorolása céltalan lenne. A z eddigi adatokból is nyilvánvaló az, hogy a cementodvakban 1–2 fokkal melegebb a nyári melegben a hőmérséklet, mint a faodvakban. De annyi még sincs, mint közvetlen napfényen. Mert amikor a cementodúban $40.8\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ot mértem, a szabad szélmentes napsütésben $50\text{ }^{\circ}\text{C}$ volt a meleg.

Az előlegezett pesszimizmust növelhette az a feltételezés, hogy a kinőtt fiakkal népes cementodúban még nagyobb lehet a meleg. Az eddigi költési eredmény azonban nem igazolta az előzetes aggályokat, mert egy parlagi verébfióka kivételével az összes fiókák szerencsésen kiröpítettek.

Az az egy fióka is inkább az elégtelen táplálkozás miatt pusztulhatott el.

Az odvak viselkedése esőben.

Azon cementodút, amelyben nálam a széncinege költött, a költés kezdetén, április hóban néhány jó eső érte. Nem zápor-szerű, inkább napokig szemetelő eső. A száraz nyáron az eresz

alatt nem nagyon mélyen levő odvakat eső alig érte. Csak akkor ázhattak u. i. az odvak, ha déli, vagy nyugati széllel jött az eső.

Ha a kísérleti odvakra felül bőven öntöttem a vizet, akkor a röplyukon át folyt be víz. Az így bekerült víz azonban rövidesen felszívódott az odú aljára és falára. 100 cm³ belétöltött víz 1 óra alatt szívódott lel. A fatönkodúba nehezebben jutott víz, de ami mégis belejutott, az órák hosszant benn is maradt. A hadi deszkaodúba öntött víz az odú résein át azonnal kifolyt.

Tehát azért is alkalmazzunk deszkácskát a röplyuk előtt, hogy az az esőt távol tartsa. És azért célszerűbb deszkából, vagy bádogból csinálni a fedelet, mert azon az ellenző jobban megoldható, eltekintve attól, hogy így kevesebb az öntési munkálat is.

Az etetés körüli adatok.

Csak a széncinegét tudtam kényelmesen figyelni e tekintetben, mert a parlagi verebek csak akkor etették fiaikat, ha senki sem tartózkodott azon teraszon, amelyről a megfigyeléseket szoktam volt eszközölni.

Kétszer jegyeztem egy-egy órán át azt, hogy hányszor hoztak enni az öreg cinegék a fiaknak. Mindkét esetben 22-szer hoztak, tehát a 7 fióka háromszor kaphatott egy óra alatt. Ez kevesebbnek látszik, mint az eddigi idevágó adatok, azonban az ételtömeg nem volt kevés, mert a legtöbb esetben jókora hernyót hoztak a cinegék.

Az ételhordásban megbágyadt cinege időnként tátott szájjal piheg.

Azt is láttam, hogy a hím ételt vitt az odúban ülő nősténynek. De hogy azt ő ette-e meg, vagy egészen kicsi fiaival etette-e meg, azt nem tudom. Azt azonban ismételten megfigyeltem, hogy a nőstény elébe repült a hímnek, mikor az ételt hozott, szárnyait rezegtetve elkérte azt tőle, s ő vitte be a fiaknak.

Közben megközelítőleg azt a hangot adta, mint az éhes fiókák.
(*Aquila*, vol.30-31, 1923, p.263-267)